

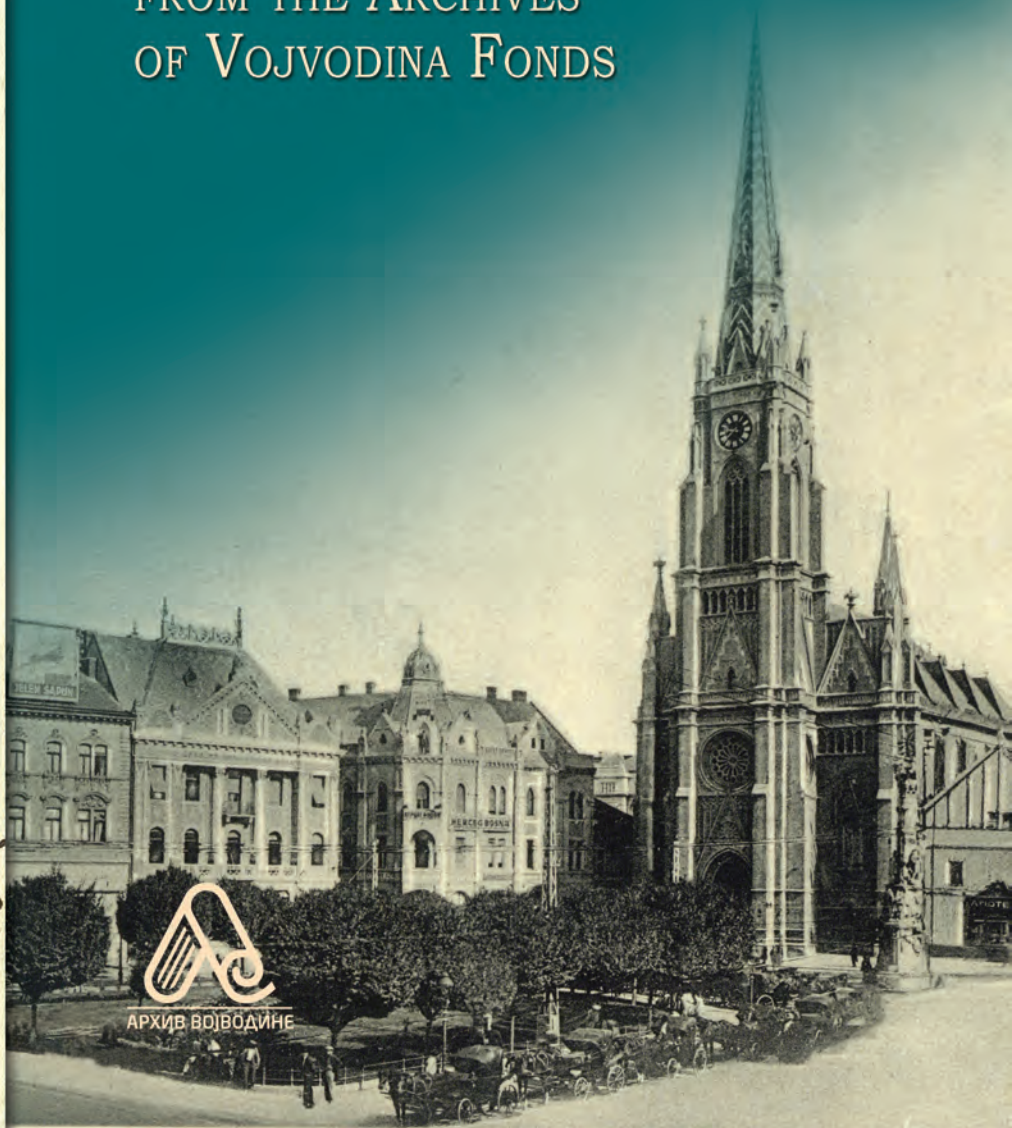
ПЕЧАТИ

ИЗ ФОНДОВА

АРХИВА ВОЈВОДИНЕ

SEALS

FROM THE ARCHIVES
OF VOJVODINA FONDS

АРХИВ ВОЈВОДИНЕ

БИБЛИОТЕКА
ПОСЕБНА ИЗДАЊА

Главни и одговорни уредник *On Behalf of the Publisher*
Др Небојша Кузмановић Nebojša Kuzmanović PhD, Director of the Archives of Vojvodina

Аутор изложбе и каталога *Author of the Exhibition and Catalog*
Данијела Бранковић, архивски саветник **Danijela Branković, archival consultant**

Превод на енглески језик *Translated into English by*
Александар Димитријевић Aleksandar Dimitrijević

Превод на немачки језик *Translated into German by*
Данијела Бранковић Danijela Branković

Превод на мађарски језик *Translated into Hungarian by*
Шаролта Картаг Миладинов, виши архивист Šarolta Kartag Miladinov senior archivist

Ликовно и графичко обликовање изложбе и каталога *Exhibition and Catalog Designer*
Татјана Цавнић, виши архивист Tatjana Cavić, senior archivist

Реализацију изложбе „Печати из фондова Архива Војводине. Градови, трговишта и села на територији Бачке у XIX веку” и објављивање истоименог каталога, подржало је Министарство културе Републике Србије.

ПЕЧАТИ ИЗ ФОНДОВА АРХИВА ВОЈВОДИНЕ

Градови, трговишта и села на територији Бачке у XIX веку

SEALS FROM THE ARCHIVES OF VOJVODINA FONDS

Cities, Market Towns and Villages
on the Territory of Bačka in the 19th Century

Нови Сад, 2023.

ICHNOGRAPHIA
 UNIVERSORUM TERRENORUM
 COMITATIBUS
BACS et BODROGH
 ARTICULARITER UNITIS
 INGREMIATORUM.

Ex Supra mappis Statuli ut 2 ad 5 redacta et ductibus elementaribus adhibitata per

*Antonium Bauer
 Baronum H. Comitatuum Huc, Ord. Gemet.*

Explanatio Signorum

Adveinantes Comitatus & Districtus punctis
 oblongis tam inuicem quam et a Comitatu Bacsensi
 separantur. Ductibus crassioribus 3 Processus Gremiales,
 subtilioribus Lineis distinctiorum Territoriorum Limites
 designantur. Fiae, et quidem Postales Lineae duplicatae,
 Commercialiter Linea pones punctulus signata denotantur.
 Tres gramales L. & R. Civitates plures suis principibus,
 oppida III. Pagi I. Loca extremalia O. circumscribuntur.

О ТЕМАТСКОЈ АРХИВСКОЈ ИЗЛОЖБИ

ПЕЧАТИ ИЗ ФОНДОВА АРХИВА ВОЈВОДИНЕ Градови, трговишта и села на територији Бачке у XIX веку

Изложба „Печати из фондова Архива Војводине. Градови, трговишта и села на територији Бачке у XIX веку” плод је истраживачког рада аутора и настоји да потпуније приближи стручној и широј јавности најрепрезентативније печате утврђене на архивској грађи, а који су били у употреби током XIX века на територији Бачке, у некадашњој Хабзбуршкој, а од 1867. године Аустро-Угарској монархији.

Печати и печатњаци су својеврсни докази времена и друштва у којем су настали, и важни су за изучавање различитих сегмената политичке и културне историје једног народа. Одабрани печати за ову изложбу, део су историје Срба, Немаца, Мађара, Буњеваца, Словака, Русина и других народа који су живели на територији Бачке у XIX веку.

Проучавање печата омогућава стицање увида у правни и административни развој једног друштва који су захтевали употребу одређене врсте печата. Символи на печатима сведоче најчешће о систему вредности друштва у одређеном временском периоду и односима који су у њему владали. Печати представљају вредан историјски извор и значајни су за проучавање историје друштва и државе.

Поставка обухвата архивски материјал који се први пут самостално презентује јавности, будући да је у претходним деценијама био излаган у оквиру сложених тематских архивских изложби Архива Војводине. Печати сведоче о историјским процесима, као и о уређењу и развоју државне управе, судства и других институција

у Монархији, на територији Бачке. Изложено је преко 70 отисака печата, који су употребљавани у јавним службама у слободним и краљевским градовима (Нови Сад, Сомбор, Суботица), трговиштима и селима, а налазе се на документима у фондовима Архива Војводине (осим, два, Историјског архива Града Новог Сада и Историјског архива Сомбор). На изложби су представљени одабрани печати из следећих фондова Архива: Ф. 2, Бачко-бодрошка жупанија – Баја, Сомбор (1688–1849) 1688–1849; Ф. 19, Дистриктуални врховни комесаријат за Бачку, Торонтал и Вршац – Сомбор (1849–1852) 1849–1852; Ф. 20, Комесаријат за Средњу и Доњу Бачку – Сомбор (1849–1853) 1849–1853; Ф. 21, Комесаријат за Горњу Бачку – Сомбор, Баја (1850–1853) 1850–1853; Ф. 421, Бачко-бодрошка жупанија – Баја, Сомбор (1861–1918), 1861–1918; и Ф. 566, Породични фонд Теофановић (1776–) 1850–2013; и карта из Ф. 373, Збирка карата и планова, 1794–1956.

Богата израда печата, сложеност гравуре и њихова опремљеност, аутентично потврђују утицаје развијене европске администрације, али и њихову јединственост, са мотивима и симболиком карактеристичним само за то место.

Пред Вама су веродостојне копије отиска печата, тако да је сачувана њихова изворност. Изложбени материјал одабран је према критеријуму временског настајања, историјског значаја према садржају, територијалној припадности, научној, културној и уметничкој вредности. Такође, ауторка се водила светлом истините, информативне и уметничко-естетске вредности печата. Истовремено, печати ће, овако представљени, бити знатно доступнији научној и широј јавности, дајући нове подстицаје у проучавању сфрагистике, дипломатике, хералдике, попуњавајући тако празнине у нашем историјском памћењу.

ПЕЧАТЊАЦИ И ПЕЧАТИ

Својеврсни документи времена и друштва

Сфрагистика (грч. *σφραῖς* = печат) или сигилографија (лат. *sigillum* = печат) је помоћна историјска дисциплина која се бави проучавањем печата, тј. отисака печатњака у воску или неком другом материјалу. Сфрагистика је уско повезана са другим помоћним историјским наукама, са хералдиком, дипломатиком, али је сродна и са нумизматиком и генеалогijом.

У науци је јасна разлика између термина печат (од нем. *Petschaft*) [о/у/тиснути знак у некој меканој материји, најчешће воску или неком другом термо-пластичном материјалу] и негатива (матрице), који се назива печатњак или типар, а којим је печат отиснут. Печатњак је сачињен од чврстог материјала, најчешће метала, камена, драгог камења и др. Међутим, уобичајено је, често и у стручној јавности, да се термин печат употребљава и за печат у ужем смислу речи (отиснути знак) и за негатив којим се отискује. Осим термина печатњак или типар, ређе се користе називи калуп, печатник и зделица (типар за воштане печате).

У средњем веку, реч печат истовремено је означавала три појма: 1. печатњак или типар, помоћу којег се прави отисак; 2. отисак са печатном сликом и материјалом на којем је печат отиснут; и 3. саму печатну слику. Печатњаци се најчешће састоје од металне, камене, стаклене плочице за коју може бити причвршћена дршка. Често су саливени у једном комаду (и дршка и печатна плочица), али имају и дршке од различитих материјала, као што су дрво или слонова кост. Печатњаци су израђивани од различитих метала: месинга, бронзе, гвожђа, ређе од бакра или сребра, а најређе од злата.

По жељи власника печатњака, на печатну плочицу која се отискује гравирани су различите ликовне представе, амблеми, грбови, слова или текст у негативу. У модерно доба, веома је раширена употреба печатњака од дрвета који имају гумено печатно поље и којим се помоћу хемијског мастила отискују печати.

Печатање је веома стар поступак. Печат је најчешће округлог или елипсастог облика са неким симболом у средини. Примена печата као административног средства постојала је још у најстаријим цивилизацијама. Печат је служио као средство за оверу неког јавног списка, документа. Представе на печатима изражаване су у форми натписа, портрета, грбова или симбола. Њиховим отискивањем на списе они су постајали веродостојни, односно, тиме је потврђивана оригиналност и аутентичност документа. Печати су пружали правну сигурност и служили као доказ да документ није кривотворен. Списи снабдевени печатима сматрани су поузданијим од списка са потписима. Чување печата било је поверено високим државним чиновницима, а у градовима начелницима. Да би се спречило фалсификовање печата, предузимане су различите мере, а варалице су најоштрије кажњаване.

Власници печата су били: цареви и краљеви, високо племство, ниже племство, високо свештенство, ниже свештенство, црквене организације, грађанство, градови и области (жупаније и друге управне и судске установе), цехови итд.

Најстарији печати били су од чистог воска. Будући да се воштани печат лако ломио, придодавани су му разни додаци као смола, терпентин и сл. Али, и тако учвршћени нису били трајни. Први воштани печати били су необојени, а тек од XIII века почињу да се појављују у боји, најчешће, црвеним воском. Процес отискивања печата текао је тако да се восак изливао у текућем стању на папир, а затим се на њега утискивао печатњак. Према материјалу од којег су направљени, печати су израђивани и од ковине (злата, сребра, олова) или облатне (бесквасни хлеб). Печати су били двојако причвршћивани на повељу: 1. утискивањем (*sigilla affixa*) – на предњој или задњој страници документа или 2. причвршћивањем (*sigilla*

pendentia) – печати су били причвршћени на документ, или закачени помоћу пергаментног парчета, кожне врпце, конца или свиле.

Иако се занимање појединих истраживача за старе српске печате јавило већ током XVIII века, научни рад на њиховом проучавању развио се тек током XIX века, а додатни замах је добио током XX века. Међу првим истраживачима који су поставили темеље српској сфрагистици био је Јанко Шафарик, а знатан допринос даљем развоју ове дисциплине дали су Алекса Ивић, Александар Соловјев, Стојан Новаковић и Станоје Станојевић, а у наше време Владимир Мереник, Ратомир Кулић и други.

Печатњаци и печати су својеврсни документи времена и друштва у коме су настали и чине део политичке и културне историје једног народа. Печате треба схватити, разумети и анализирати кроз државотворни, државни и национални идентитет или борбу за тај идентитет, али и кроз елементе културно-историјског и естетског значаја. Печатњаци и печати одражавају друштвено, културно и политичко схватање времена у коме су настали и важни су носиоци националног, али и других идентитета.

СИМБОЛИ У ПЕЧАТИМА

Најчешћи симболи у печатима

ЉУДСКИ ЛИКОВИ приказују људе различитог доба и занимања, од владара до просјака. Уз људске ликове који стоје, виде се ликови који седе, јашу или се боре. На печатима су чести и ликови светаца.

ЈАРАЦ стоји усправно, са наглашеним роговима и брадом.

ЛАВ је најчешће приказан како усправно стоји на једној, задњој ноzi, а остале је подигао као да ће напасти. У десној шапи често држи симболичан предмет, најчешће сабљу. Често му је приказана једна или више глава, двореп је, а каткада и са круном на глави.

КОЊ је врло чест животињски лик у сфрагистици. Као веран друг ратника долази са коњаником у седлу или сам, пропињући се или у галопу.

ОРАО је најважнија сфрагистичка животиња из реда птица. Јавља се као једноглави орао или са више глава, најчешће како стоји раширених крила. Двоглавом орлу су главе окренуте у супротном смеру.

РИБА плива у водоравном положају, а на леђима има змајева крила.

ПАЛМА је увек са танким листовима који се често јављају и појединачно.

ДРВО у виду храста, јаблана, јабуке или чемпреса.

ЛОВОР или ловоров венац обавија често разне предмете.

ГРОЗД је увек са дршком и понеким листом.

ЈЕЧАМ, ПШЕНИЦА И РАЖ најчешће долазе као класови жита, клас жита је приказан усправно. Није редак случај да се у печатима појављују и снопови класја.

КУКУРУЗ је приказан у облику клипа усправно и окружен је листовима.

СУНЦЕ је приказано попут округле плоче из које избија 16 зракова.

МЕСЕЦ се јавља пун, често са ознакама људског лица.

БАКЉА је у усправном положају, а из ње куља пламен.

КЉУЧ је доста чест мотив у печатима, такође и мотив укрштених кључева.

КЊИГА је увек отворена и окренута према гледаоцу.

ВАГА је приказана са тасовима у једнакој висини.

КОПЉЕ је увек у усправном положају, са шиљком према врху.

КРСТ је чест симбол у печатима и грбовима и јавља се у много варијанти. Најчешће је симбол црквене јерархије.

СЛОВА се јављају као појединачна, као речи или синтагме. Могу бити почетна слова презимена ако су у питању власнички печати. Често су и иницијали владара.

ЗНАМЕЊА НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА

Слободни и краљевски градови

SYMBOLS OF NATIONAL IDENTITY

Royal Free Cities

Печат на док. из 1832. НОВИ САД / NEOPLANTA / NEUSATZ (ИАГНС, Ф. 1, 14. VII 1832)
Seal on doc. from 1832, NOVI SAD / NEOPLANTA / NEUSATZ (HACNS, F. 1, 14. VII 1832)

Печат на док. из 1847. НОВИ САД / NEOPLANTA / NEUSATZ (ИАГНС, Ф. 1, 6. III 1847)
Seal on doc. from 1847, NOVI SAD / NEOPLANTA / NEUSATZ (HACNS, F. 1, 6. III 1847)

Печат на док. из 1862. СУБОТИЦА / SZABADKA / MARIA THERESIOPEL (AB, Ф. 421, кут. 1460)
Seal on doc. from 1862, SUBOTICA / SZABADKA / MARIA THERESIOPEL (AV, F. 421, Box 1460)

СОМБОР

Печат на док. из 1749. СОМБОР / ZOMBOR (ИАСО, Збирка повеља, 6/1749)
Seal on doc. From 1749. SOMBOR / ZOMBOR (HASO, Збирка повеља, 6/1749)

Печат на док. из 1889. СОМБОР / ZOMBOR (АВ, Ф. 421, кут. 1447)
Seal on doc. from 1889, SOMBOR / ZOMBOR (AV, F. 421, Box 1447)

БАЧКА ТРГОВИШТА И СЕЛА
Кроз време

MARKET TOWNS AND VILLAGES OF BAČKA
Throughout History

Печат на док. из 1813. СЕНТА / SZENTA / ZENTA (AB, Ф. 2, 464 / 127)
Seal on doc. from 1813, SENTA / SZENTA / ZENTA (AV, F. 2, 464 / 127)

Печат на док. из 1850. КАЊИЖА / Ó-KANIZSA / ALT KANISCHA (AB, Ф. 20, кут. 1, 14)
Seal on doc. from 1850, KANJIZA / Ó-KANIZSA / ALT KANISCHA (AV, F. 20, Box 1, 14)

Печат на док. из 1851. БАЧКА ПАЛАНКА / ALT PALANKA (AB, Ф. 20, кут. 8, 1113)
Seal on doc. from 1851, BAČKA PALANKA / ALT PALANKA (AV, F. 20, Box 8, 1113)

Печат на док. из 1851. КУЛА / KULA (AB, Ф. 20, кут. 4, 500)
Seal on doc. from 1851, KULA / KULA (AV, F. 20, Box 4, 500)

БЕЗДАН

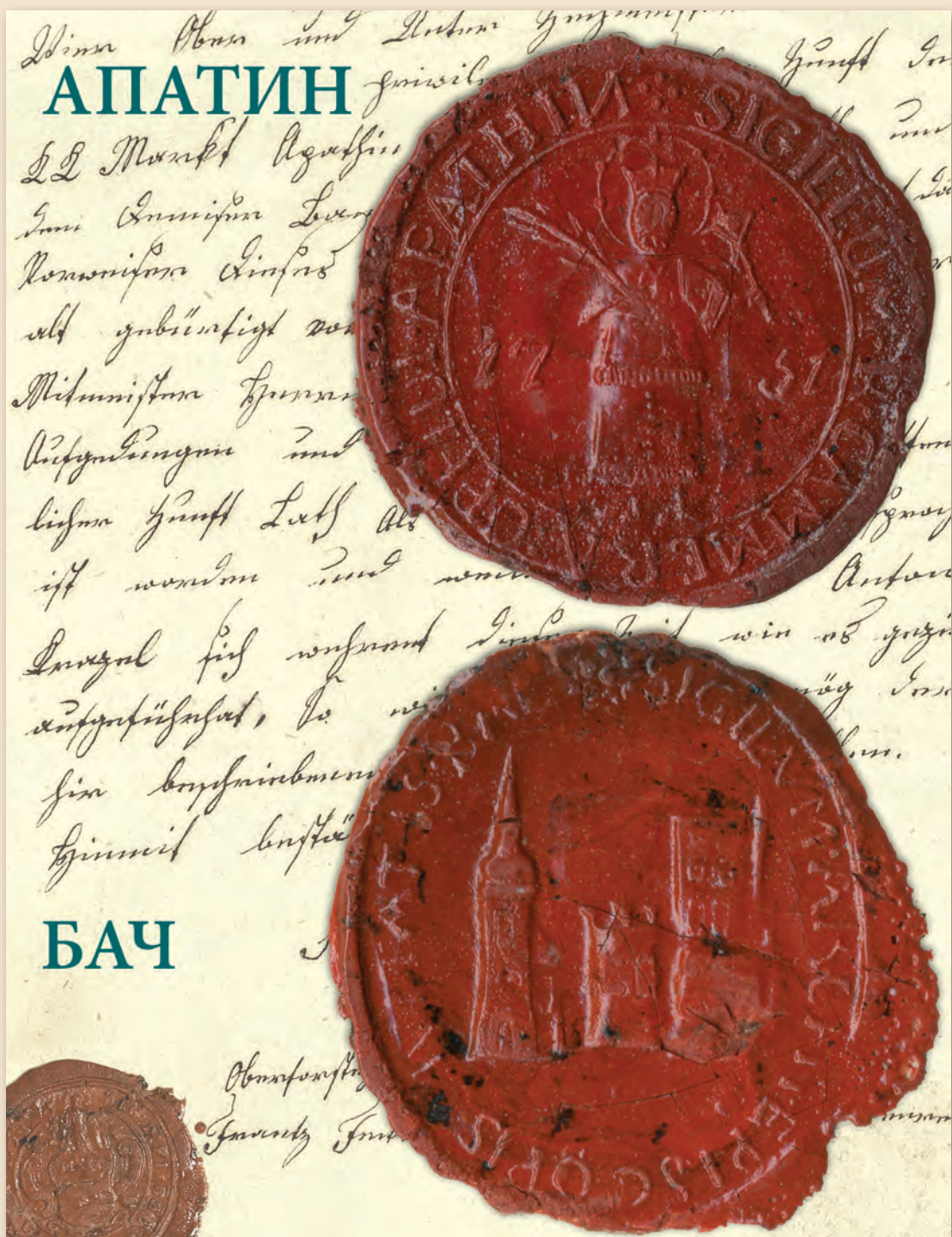

Печат на док. из 1814. БЕЗДАН / BEZDÁN (AB, Ф. 2, 478/44)

Seal on doc. from 1814, BEZDAN / BEZDÁN (AV, F. 2, 478/44)

Печат на док. из 1850. БЕЗДАН / BEZDÁN (AB, Ф. 20, кут. 22, 3696)

Seal on doc. from 1850, BEZDAN / BEZDÁN (AV, F. 20, Box 22, 3696)

Печат на док. из 1851. АПАТИН / APATHIN (AB, Ф. 20, кут. 15, 2439)
Seal on doc. from 1851, APATIN / APATHIN (AV, F. 20, Box 15, 2439)

Печат на док. из 1851. БАЧ / BACS (AB, Ф. 20, кут. 27, 4462)
Seal on doc. from 1851, BAČ / BACS (AV, F. 20, Box 27, 4462)

ТЕМЕРИН

ФУТОГ

Печат на док. из 1887. ТЕМЕРИН / TEMERIN (AB, Ф. 421, кут. 1473)
Seal on doc. from 1887, TEMERIN / TEMERIN (AV, F. 421, Box 1473)

Печат на док. из 1813. (СТАРИ) ФУТОГ / FUTТОК (AB, Ф. 2, 478/16)
Seal on doc. from 1813 (СТАРИ) FUTOG / FUTТОК (AV, F. 2, 478/16)

Печат на док. из 1851. ОЦАЦИ / HODSÁGH (AB, Ф. 19, кут. 20, 2898)
Seal on doc. from 1851, ODŽACI / HODSÁGH (AV, F. 19, Box 20, 2898)

Печат на док. из 1850. СТАНИШИЋ / SZTANISITS (AB, Ф. 21, кут. 1, 6a)
Seal on doc. from 1850, STANIŠIĆ / SZTANISITS (AV, F. 21, Box 1, 6a)

Печат на док. из 1851. БАЧКИ ПЕТРОВАЦ / PETROVÁ CZ (AB, Ф. 19, кут. 20, 2906)

Печат на док. из 1852. БАЧКИ МАГЛИЋ / BULKESZ (AB, Ф. 20, кут. 24, 3889)

Печат на док. из 1851. КУЛПИН / KULPIN (AB, Ф. 2, кут. 464/121)

Seal on doc. from 1851, BAČKI PETROVAC / PETROVÁ CZ (AV, F. 19, Box 20, 2906)

Seal on doc. from 1852, BAČKI MAGLIĆ / BULKESZ (AV, F. 20, Box 24, 3889)

Seal on doc. from 1851, KULPIN / KULPIN (AV, F. 2, Box 464/121)

СРБОБРАН

Поздрав из бачког Сентомаша.

Bács-Szent-Tamásról!

АПОТЕКА

Веселимак Ми
здравље и зду

удби ми њвој

Ми сваку срећу,

Милош К.

Unesity (Unëić) kiadóhivatalának kiadása. (1899. XI. 30.)

узимање Minden jog fentartva

Печат на док. из 1869. СРБОБРАН / СЕНТОМАШ / SZENT-TAMÁS (AB, Ф. 421, кут. 1450)

Seal on doc. from 1869, SRBOBRAN / СЕНТОМАШ / SZENT-TAMÁS (AV, F. 421, Box 1450)

АДА

Печат на док. из 1884. АДА / ADDA (AB, Ф. 421, кут. 1204)
Seal on doc. from 1884, ADA / ADDA (AV, F. 421, Box 1204)

Печат на док. из 1850. СИВАЦ / ALT SZIVACZ (AB, Ф. 20, кут. 6, 727)
Seal on doc. from 1850, SIVAC / ALT SZIVACZ (AV, F. 20, Box 6, 727)

Печат на док. из 1861. СИВАЦ / NEU SZIVACZ (AB, Ф. 421, кут. 643)
Seal on doc. from 1861, SIVAC / NEU SZIVACZ (AV, F. 421, Box 643)

КУЦУРА

КЉАЈИЋЕВО

Печат на док. из 1851. КУЦУРА / KUCZURA (AB, Ф. 20, кут. 12, 1997)
Seal on doc. from 1851, KUCURA / KUCZURA (AV, F. 20, Box 12, 1997)

Печат на док. из 1851. КЉАЈИЋЕВО / KERNYAJA (AB, Ф. 20, кут. 11, 1801)
Seal on doc. from 1851, KLJAJIĆEVO / KERNYAJA (AV, F. 20, Box 11, 1801)

ЦРВЕНКА

Печат на док. из 1852. ЦРВЕНКА / CSERVENKA (AB, Ф. 20, кут. 17, 2779)
Seal on doc. from 1852, CRVENKA / CSERVENKA (AV, F. 20, Box 17, 2779)

Печат на док. из 1880. ЦРВЕНКА / CSERVENKA (AB, Ф. 421, кут. 1281)
Seal on doc. from 1880, CRVENKA / CSERVENKA (AV, F. 421, Box 1281)

ДЕРОЊЕ

ТОВАРИШЕВО

Печат на док. из 1849. ДЕРОЊЕ / DÉRONY (AB, Ф. 20, кут. 12, 1997)
Seal on doc. from 1849, DERONJE / DÉRONY (AV, F. 20, Box 12, 1997)

Печат на док. из 1851. ТОВАРИШЕВО / TOVARISOVA (AB, Ф. 20, кут. 9, 1359)
Seal on doc. from 1851, TOVARIŠEVO / TOVARISOVA (AV, F. 20, Box 9, 1359)

Печат на док. из 1857. КАЋ / KACS / KÁTY (AB, Ф. 421, кут. 1324)

Печат на док. из 1878. ШАЈКАШ / KOVIL SZENT IVÁN (AB, Ф. 421, кут. 1466)

Печат на док. из 1876. ТИТЕЛ / TITTEL (AB, Ф. 421, кут. 1475)

Seal on doc. from 1857, KAĆ / KATS / KÁTY (AV, F. 421, Box 1324)

Seal on doc. from 1878, ŠAJKAŠ / KOVIL SZENT IVÁN (AV, F. 421, Box 1466)

Seal on doc. from 1878, TITEL / TITTEL (AV, F. 421, Box 1475)

ЖАБАЉ

ЧУРУГ

Печат на док. из 1883. ЖАБАЉ / ZSABLYA (AB, Ф. 421, кут. 1499)
Seal on doc. from 1883, ŽABALJ / ZSABLYA (AV, F. 421, Box 1499)

Печат на док. из 1881. ЧУРУГ / CSURUG (AB, Ф. 421, кут. 1292)
Seal on doc. from 1881, ČURUG / CSURUG (AV, F. 421, Box 1292)

ПАРАГЕ

Високородный Государь Императору Правительствующему Сенату
Благодне Милостивый!

Судящий да су некоторый чиновники претамивитъ вретенотъ
уар... да въ обвире на урегентъ Села

Самейтъ Высочородия.

...и въ носъ на... лонне марде са ввсочородия
таиетъ осипаето. - У Парата 14. Априла 857.

Наи почтванне салте

Печат на док. из 1851. ПАРАГЕ / PARAGA (AB, Ф. 20, кут. 8, 1195)
Seal on doc. from 1851, PARAGE / PARAGA (AV, F. 20, Box 8, 1195)

ЛАЛИЋ

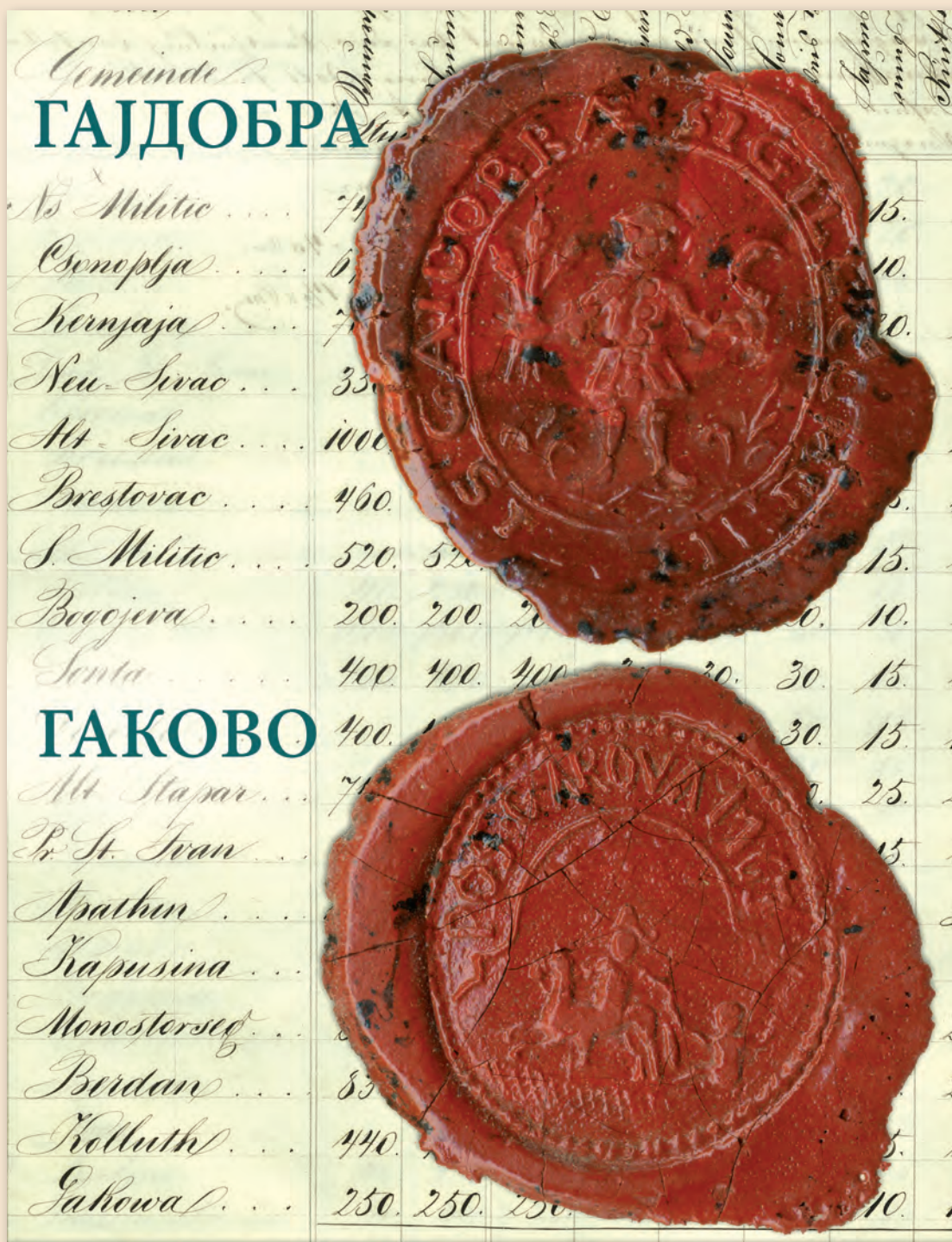
Печат на док. из 1851. ЛАЛИЋ / LALITY (AB, Ф. 20, кут. 10, 1587)

Seal on doc. from 1851, LALIĆ / LALITY (AV, F. 20, Box 10, 1587)

Печат на док. из 1852. МАЛИ ИЂОШ / KIS HEGYES (AB, Ф. 20, кут. 15, 2517)
Seal on doc. from 1852, MALI IĐOŠ / KIS HEGYES (AV, F. 20, Box 15, 2517)

Печат на док. из 1850. ЛОВЂЕНАЦ / SZEKITY / SZEGHEGY (AB, Ф. 19, кут. 8, 1107)
Seal on doc. from 1850, LOVĆENAC / SZEKITY / SZEGHEGY (AV, F. 19, Box 8, 1107)

Печат на док. из 1849. ГАЈДОБРА / GAJDOBRA (AB, Ф. 20, кут. 24, 3889)
 Seal on doc. from 1849, GAJDOBRA / GAJDOBRA (AV, F. 20, Box 24, 3889)

Печат на док. из 1850. ГАКОВО / GAKOVA (AB, Ф. 2, кут. 478a / 155)
 Seal on doc. from 1850, GAKOVO / GAKOVA (AV, F. 2, Box 478a/ 155)

ГЛОЖАН

КАРАВУКОВО

Печат на док. из 1850. ГЛОЖАН / GLOZSÁN / GLOSCHEIN (AB, Ф. 2, кут. 478/17)
Seal on doc. from 1850, GLOŽAN / GLOZSÁN / GLOSCHEIN (AV, F. 2, Box 478/17)

Печат на док. из 1852. КАРАВУКОВО / KARAVUKOVA (AB, Ф. 20, кут. 16, 2663)
Seal on doc. from 1852, KARAVUKOVO / KARAVUKOVA (AV, F. 20, Box 16, 2663)

Печат на док. из 1850. ЧАНТАВИР / CSANTAVÉR (AB, Ф. 19, кут. 16, 2428)
Seal on doc. from 1850, ČANTAVIR / CSANTAVÉR (AV, F. 19, Box 16, 2428)

Печат на док. из 1851. ЧОНОПЛЯ / CSONOPLYA (AB, Ф. 20, кут.12, 1926)
Seal on doc. From 1851, ČONOPLJA / CSONOPLYA (AV, F. 20, Box 12, 1926)

БАЈМОК

Печат на док. из 1850. БАЈМОК / ВАЈМАК (АВ, Ф. 19, кут. 7, 984)
Seal on doc. from 1850, ВАЈМОК / ВАЈМАК (AV, F. 19, Box 7, 984)

Печат на док. из 1849. БАЈМОК / ВАЈМАК (АВ, Ф. 19, кут. 16, 2428)
Seal on doc. from 1849, ВАЈМОК / ВАЈМАК (AV, F. 19, Box 16, 2428)

БАЧКИ МОНОШТОР

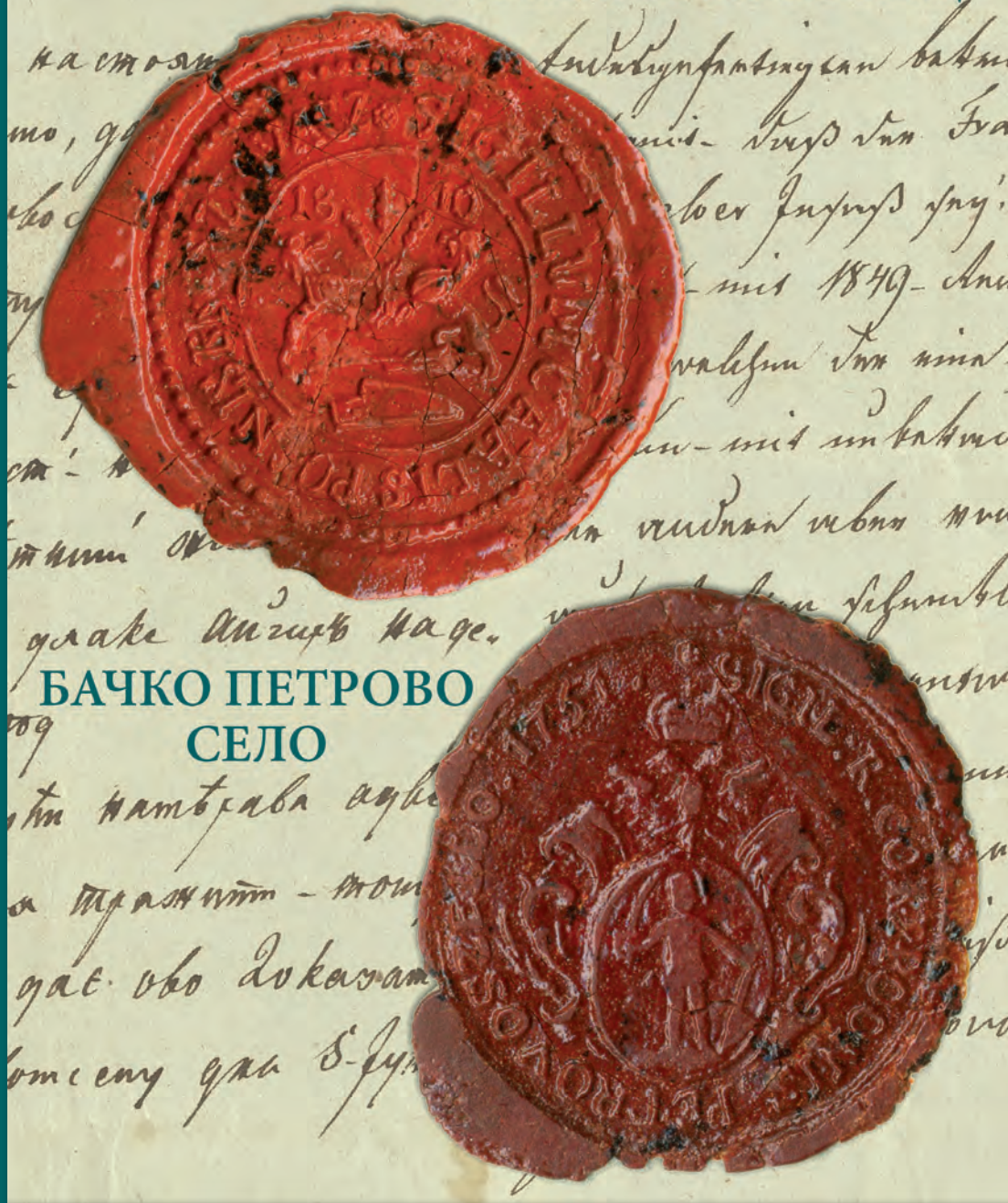

БАЧКО ГРАДИШТЕ

Печат на док. из 1852. БАЧКИ МОНОШТОР / MONOSTORSZEG / MONOSCHTOR (AB, Ф. 20, кут. 17, 2801)
Seal on doc. from 1852, BAČKI MONOŠTOR / MONOSTORSZEG / MONOSCHTOR (AV, F. 20, Box 17, 2801)

Печат на док. из 1814, БАЧКО ГРАДИШТЕ / FELDVAR / FÖLDVÁR (AB, Ф. 2, кут. 475/205)
Seal on doc. from 1814, BAČKO GRADIŠTE / FELDVAR / FÖLDVÁR (AV, F. 2, Box 475/205)

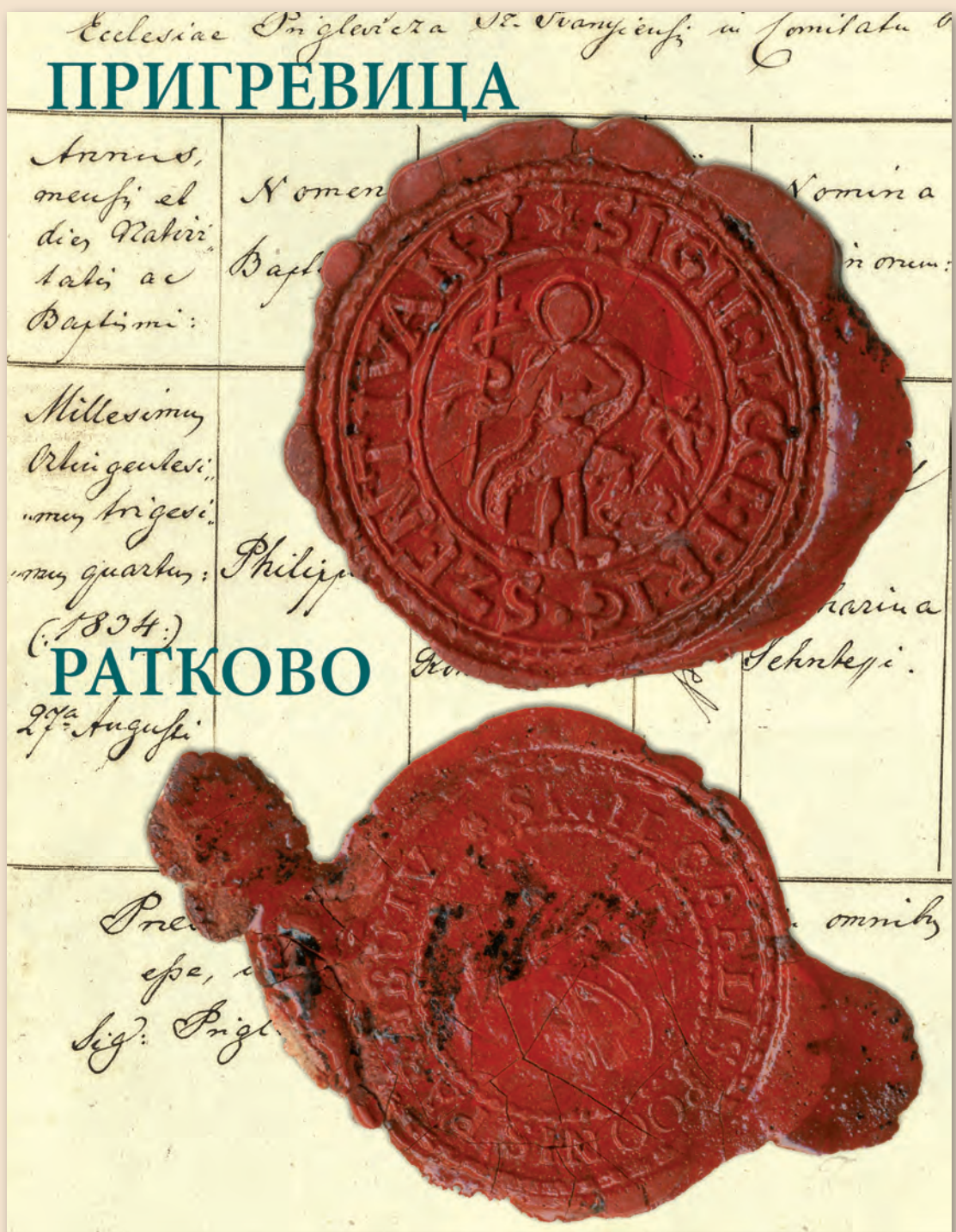
БАЧКИ БРЕСТОВАЦ

БАЧКО ПЕТРОВО СЕЛО

Печат на док. из 1851. БАЧКИ БРЕСТОВАЦ / BRESTOVACZ (AB, Ф. 19, кут. 20, 2896)
Seal on doc. from 1851, BAČKI BRESTOVAC / BRESTOVACZ (AV, F. 19, Box 20, 2896)

Печат на док. из 1850. БАЧКО ПЕТРОВО СЕЛО / PETROVOSZELLO (AB, Ф. 19, кут. 20, 2905)
Seal on doc. from 1850, BAČKO PETROVO SELO / PETROVOSZELLO (AV, F. 19, Box 20, 2905)

Печат на док. из 1853. ПРИГРЕВИЦА / PRIGLEVICZA SZT. IVÁN (AB, Ф. 20, кут. 27, 4414)
Seal on doc. from 1853, PRIGREVICA / PRIGLEVICZA SZT. IVÁN (AV, F. 20, Box 27, 4414)

Печат на док. из 1852. РАТКОВО / PARABUTY (AB, Ф. 19, кут. 20, 2901)
Seal on doc. from 1852, RATKOVO / PARABUTY (AV, F. 19, Box 20, 2901)

ДОРОСЛОВО

ФЕКЕТИЋ

Печат на док. из 1852. ДОРОСЛОВО / DOROSLO (AB, Ф. 20, кут. 16, 2645)
Seal on doc. from 1852, DOROSLOVO / DOROSLO (AV, F. 20, Box 16, 2645)

Печат на док. из 1850. ФЕКЕТИЋ / ФЕКЕТЕНЕГЪ (AB, Ф. 19, кут. 12, 1668)
Seal on doc. from 1850, ФЕКЕТИЋ / ФЕКЕТЕНЕГЪ (AV, F. 19, Box 12, 1668)

СРПСКИ МИЛЕТИЋ

СВЕТОЗАР МИЛЕТИЋ

Печат на док. из 1853. СРПСКИ МИЛЕТИЋ / RACZ MILITICS (AB, Ф. 20, кут. 27, 4376)
Seal on doc. from 1853, SRPSKI MILETIĆ / RACZ MILITICS (AV, F. 20, Box 27, 4376)

Печат на док. из 1849. СВЕТОЗАР МИЛЕТИЋ / NEMES MILITICS (AB, Ф. 19, кут. 2, 151)
Seal on doc. from 1849, SVETOZAR MILETIĆ / NEMES MILITICS (AV, F. 19, Box 2, 151)

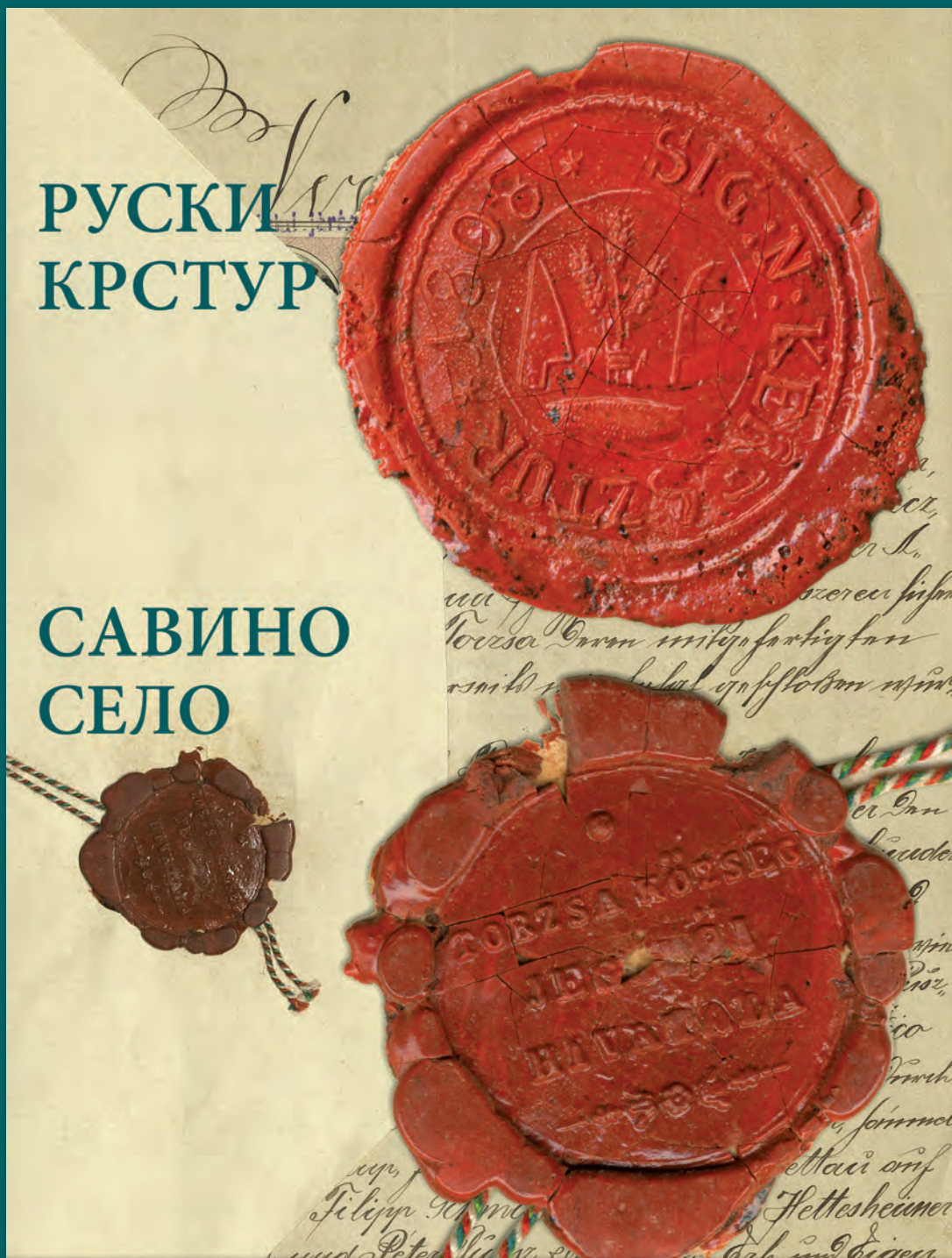
Печат на док. из 1851. СОНТА / SZONTA (AB, Ф. 19, кут. 20, 2896)
 Seal on doc. from 1851, SONTA / SZONTA (AV, F. 19, Box 20, 2896)

Печат на док. из 1851. СТАРА МОРАВИЦА / OMOROVITZA (AB, Ф. 21, кут. 10, 1240)
 Seal on doc. from 1851, STARA MORAVICA / OMOROVITZA (AV, F. 21, Box 10, 1240)

Печат на док. из 1851. БАЧКИ ГРАЧАЦ / PHILLIROVA (AB, Ф. 20, кут. 17, 2793)
Seal on doc. from 1851, BAČKI GRAČAC / PHILLIROVA (AV, F. 20, Box 17, 2793)

Печат на док. из 1876. БАЧКИ ЈАРАК / JAREK (AB, Ф. 421, кут. 1236)
Seal on doc. from 1876, BAČKI JARAK / JAREK (AV, F. 421, Box 1236)

РУСКИ
КРСТУР

САВИНО
СЕЛО

Печат на док. из 1852. РУСКИ КРСТУР / KERESZTUR (AB, Ф. 20, кут. 24, 1808)
Seal on doc. from 1852, RUSKI KRSTUR / KERESZTUR (AV, F. 20, Box 24, 1808)

Печат на док. из 1851. САВИНО СЕЛО / TORZSA (AB, Ф. 421, кут. 1427)
Seal on doc. from 1851, SAVINO SELO / TORZSA (AV, F. 421, Box 1427)

ПИБНИЦЕ

ПЛАВНА

Печат на док. из 1851. ПИБНИЦЕ / PIVNICZA (AB, Ф. 20, кут. 8, 3763)
Seal on doc. from 1851, PIVNICE / PIVNICZA (AV, F. 20, Box 8, 3763)

Печат на док. из 1852. ПЛАВНА / PLÁVNA (AB, Ф. 20, кут. 16, 2663)
Seal on doc. from 1852, PLAVNA / PLÁVNA (AV, F. 20, Box 16, 2663)

SEALS FROM THE ARCHIVES OF VOJVODINA FONDS

Cities, Market Towns and Villages on the Territory of Bačka in the 19th Century

The exhibition "Seals from the Archives of Vojvodina Fonds. The Cities, Market Towns and Villages on the Territory of Bačka in the 19th Century" is a result of the research carried out by the author, and it aims to bring closer both to the general public and scholars, in more details and based on archival records the most representative seals used during the 19th century on the territory of Bačka in the former Habsburg Monarchy and from 1867 in Austrian-Hungarian monarchy.

Seals and signets are a unique type of evidence of the period and society in which they were created, and are important for researching segments from political and cultural history of a nation. The seals chosen for this exhibition are a part of the history of the Serbs, Germans, Hungarians, Bunjevci, Slovaks, Ruthenians and other people that lived on the territory of Bačka in the 19th century.

Researching the seals of a certain society helps us understand better a society's legal and administrative development that required the use of certain types of seals. The symbols on the seals testify mostly to the values of a society at a certain time, as well as to the relations prevailing at the time. The seals represent a valuable historical source and are important for researching the history of a society.

The exhibition includes archival materials presented independently to the public for the first time, since in previous decades they were pre-

sented as parts of archival exhibitions with complex topics. The seals testify to historical processes, as well as the organization and development of the state administration, judiciary and other institutions in that great empire, specifically on the territory of Bačka. Over 70 seal impressions used in public services in free and royal cities (Subotica, Novi Sad, Sombor), towns / market towns and villages that are currently kept in the fonds of the Archives of Vojvodina have been exhibited. The exhibition presents chosen documents from the following fonds and collections: F. 2, Bačka-Bodrog County – Baja, Sombor (1688–1849) 1688–1849; F. 19, District High Commissariat for Bačka, Torontal and Vršac – Sombor (1849–1852) 1849–1852; F. 20 Commissariat for Middle and Lower Bačka (1849–1853) 1849–1853; F. 21 Commissariat for Upper Bačka – Sombor, Baja (1850–1853) 1850–1853; F. 373 Collection of Maps and Plans, 1794–1956; F. 421 Bačka-Bodrog County – Baja, Sombor (1861–1918), 1861–1918; and F. 556 Teofanović Family Fonds (1776–) 1850–2013.

The skilled workmanship, the complexity of engravement and the decorations authentically confirm both the influence of a developed European administration, as well as their uniqueness through the motifs and symbolism exclusive for that region and that time.

You have before you valid copies of the seal impressions with their original shape maintained. The exhibited material has been chosen according to the criteria which focuses on the time of its creation, its historical importance in terms of its content, its location, and its scientific, cultural and aesthetic value. Also, the author was guided by the light of the genuine, informative and aesthetic value of the seals. At the same time, the seals presented in this way, will be significantly more available to the general public and scholars, adding new incentive to the research of sphragistics, diplomacy and heraldry, thus filling up the empty spots in our historical memory.

SEALS AND SIGNETS

Unique Documents of the Time and Society

*S*phragistics (in Greek: sphragis = seal) or sigillography (in Latin: sigillum = seal) is an auxiliary science of history that researches seals i.e. impressions in wax or some other material left by signets. Sphragistics is closely linked to other auxiliary sciences of history, such as heraldry, since most seals contain coats of arms with writings on it. It is closely linked with diplomatics, since seals are an important part of a diploma (charters, documents) that either hang from or are imprinted on it. It also has close ties with numismatics and genealogy.

Science clearly distinguishes between the term seal (in German: *Petschaft*) [to imprint a sign in some soft material, mostly wax or some other thermoplastic material] and the matrix, which is also called a signet, which is used to imprint the seal. The signet is made out of a hard material, usually metal, stone, precious stone etc. However, it is common, often even in scholarly circles, to use the term "seal" to describe a seal in a narrow sense (the imprinted symbol) as well as the signet that is imprinting it. Apart from the term signet or matrix, other terms such as die were also used.

In medieval times, the word "seal" referred to three terms simultaneously: 1. The signet or matrix which creates the seal impression; 2. The imprint with the seal impression and the material on which the seal was imprinted; 3. The imprinted image itself. Signets are usually made out of a metal, stone or glass tile which can have a handle attached to it. They are often molded into a single piece (both the handle and the tile), but there are also handles of different materials such as wood or ivory. Signets can be made out of all sorts of metals: brass, bronze, iron, somewhat less from copper or silver, and the rarest being gold. Depending on the will of the owner of the signet, the seal tile, which is used for imprinting, can have different artistic depictions, emblems, coats of arms, letters or text, on the matrix. In modern times, the use of wooden signets, with a

rubber seal tile and which leave an impression using ink, has become more widespread.

The use of seals is a very old process. The seal is mostly round or elliptical shape with some symbol in the middle. The use of seals as an administrative tool had existed even in the oldest of civilizations. A seal was used as a means to verify public records or documents. The depictions on the seals were expressed in the form of inscriptions, portraits, coats of arms or symbols. When they were used on a document, it would become authentic, meaning that its authenticity and originality would be confirmed. Seals would offer legal security and would be used as evidence that the document was not forged. Documents that contained seals were viewed as more trustworthy than documents with a signature. The keeping of the seal was entrusted to high-ranking state officials, while in the cities they were entrusted to mayors. In order to prevent seals from being forged, different measures were taken while perpetrators would be severely punished.

Owners of seals were: emperors and kings, high nobility, petty nobility, high clergy, lower clergy, Church organizations, citizens, cities and administrative regions (counties and other administrative and judicial institutions), guilds etc.

The oldest known seals were made out of pure wax. Seeing as how wax seals would easily break, additional materials were added such as tree resin, turpentine and others. However, even when they were strengthened with these materials, they would not last permanently. The first wax seals were not colored, and only in the 13th century did they start to appear in different colors, mostly using red wax. The process of imprinting the seal would start by taking the wax while it's still liquid and pouring it on the paper, after which the signet would be used to create the impression. Depending on the material, seals would usually be made out of metal such as gold, silver and lead. Seals were attached to charters in two ways: 1. Imprinting (*sigllia affixia*) – on the front or back side of the document or 2. Attaching – (*sigllia pendentia*) – seals were attached to a document or pinned using a piece of parchment, a leather cord, a thread or silk.

Even though the interest by certain researchers for old Serbian seals appeared during the 18th century, scholarly work which focuses on researching them developed during the 19th century, and caught a second wind in the 20th century. Among the first researchers that set the foundation for Serbian sphragistics was Janko Šafarik, while notable contribution to the development of this discipline was provided by Aleksa Ivić, Aleksandar Solovjev, Stojan Novaković and Stanoje Stanojević, and in our lifetime Vladimir Merenik, Ratomir Kulić and others.

Печатњак и печат града Сомбор из времена српске управе, с почетка 1849. (ГМС)
Signet and seal of the city of Sombor during the Serbian administration at the beginning of 1849 (SCM)

SIEGEL AUS DER SAMMLUNG DES ARCHIVS DER VOJVODINA

Städte, Marktgemeinden und Dörfer in der Batschka des 19. Jahrhunderts

Die Ausstellung „Siegel aus der Sammlung des Archivs der Vojvodina. Städte, Marktgemeinden und Dörfer in der Batschka des 19. Jahrhunderts“ verfolgt das Ziel, der fachlichen und breiten Öffentlichkeit die im Archivgut enthaltenen repräsentativsten Siegel umfassend näherzubringen, die während des 19. Jahrhunderts auf dem Gebiet der Batschka während der Habsburgermonarchie und seit 1867 in der Österreich-Ungarischen Monarchie in Gebrauch waren.

Die Siegel und Siegelstempel sind einzigartige Zeugen vergangener Zeiten und Gesellschaften, in denen sie entstanden sind, und für die Erforschung verschiedener Segmente der politischen und kulturellen Geschichte eines Volks von großer Bedeutung. Die für diese Ausstellung ausgewählten Siegel zeigen einen Teil der Geschichte von Serben, Deutschen, Ungarn, Bunjewatzen, Slowaken, Russinen und anderen Völkern, die auf dem Gebiet der Batschka im 19. Jahrhundert gelebt haben.

Die Siegelforschung ermöglicht den Einblick in die juristische und administrative Entwicklung einer Gesellschaft, in der die Nutzung eines bestimmten Siegels vorgeschrieben wurde. Die Symbole auf den Siegeln vermitteln meist die Wertesysteme einer Gesellschaft in einer bestimmten Epoche und den damals herrschenden Verhältnissen. Die Siegel stellen eine wichtige historische Quelle dar und sind für die Erforschung der Geschichte einer Gesellschaft wesentlich.

Die Ausstellung umfasst Archivgut, das der Öffentlichkeit zum ersten Mal selbstständig präsentiert wird. In den letzten Jahrzehnten wurde es im Rahmen anderer thematischen Ausstellungen zur Schau gestellt. Die Siegel zeigen die historischen Ereignisse, sowie die Gestaltung und Entwicklung der staatlichen Verwaltung, des Rechtssystems und anderen Behörden im großen Kaisertum, die in der Batschka ihren Sitz hatten. Es werden mehr als 70 Siegelabdrücke präsentiert, die in den Behörden in königlichen Freistädten (Novi Sad, Sombor, Subotica), Kleinstädten, Marktgemeinden und Dörfern verwendet wurden, mit denen die im Archivgut enthaltenen Urkunden versehen sind. Ausgestellt werden ausgewählte Urkunden aus folgenden Fonds und Sammlungen: F. 2, Komitat Bács-Bodrog – Baja, Sombor (1688–1849) 1688–1849; F. 19, Districts Ober-Commissariat für Bacska, Torontal und Werschetz – Sombor (1849–1852) 1849–1852; F. 20, Regierungscommissariat für Nieder- und Mittelbatschka – Sombor (1849–1853) 1849–1853; F. 21, Regierungscommissariat für Oberbatschka – Sombor, Baja (1850–1853), 1850–1853; F. 373 Sammlung von Karten und Plänen, 1794–1956; F. 421, Komitat Bács-Bodrog – Baja, Sombor (1861–1918), 1861–1918; und F. 566, Familiensammlung Teofanović (1776–) 1850–2013.

Ihre prachtvolle Anfertigung, Komplexität der Gravur und Ausstattung bestätigen authentisch die Einflüsse der entwickelten europäischen Verwaltung, aber auch ihre Einzigartigkeit mit Motiven und die für den bestimmten Ort charakteristische Symbolik.

Vor Ihnen stehen glaubwürdige Nachbildungen der Siegelabdrücke, sodass ihre Originalität vollständig bewahrt wird. Das ausgestellte Archivgut wurde nach Kriterien der zeitlichen Entstehung, historischen Bedeutung für den Inhalt, territorialen Zugehörigkeit sowie seinem wissenschaftlichen, kulturellen und künstlichen Wert ausgewählt. Darüber hinaus hat sich die Autorin an den reellen, informativen und künstlerisch-ästhetischen Wert der Siegel orientiert. Die auf diese Weise präsentierten Siegel stehen der fachlichen und breiten Öffentlichkeit zur Verfügung, sie bieten zudem neue Anreize zur weiteren Forschung der Sphragistik, Diplomatik und Heraldik und schließen Lücken unserer historischen Erinnerung.

A VAJDASÁGI LEVÉLTÁRBAN ŐRZÖTT PECSÉTEK

Bácska városai, mezővárosai és falvai a XIX. században

A Vajdasági Levéltárban őrzött pecsétek Bácska városai, mezővárosai és falvai a XIX. században című kiállítás a szerző többéves kutatómunkájának eredménye. Arra törekszik, hogy a levéltári iratokon fellelhető legrepresentatívabb pecséteket, amelyek a XIX. században a mai Vajdasági Autonóm Tartomány Bácska területén, az egykori Habsburg Monarchia és 1867 után az Osztrák-Magyar Monarchia területén voltak használatban, a szakértők és a nagyközönség elé tárják fel.

A pecsétek egyfajta kordokumentumok arról az időszakról és társadalomról, amelyben létrejöttek, és fontosak egy adott nemzet politikai és kulturális történetének különböző szegmenseinek tanulmányozása szempontjából. A kiválasztott pecsétek a szerbek, németek, magyarok, bunyevácok, szlovákok, rutének és más a XIX. századi Bácska mai területén élő népek történetéről vallanak.

Az egyes pecsétek tanulmányozása lehetővé teszi, hogy betekintést nyerjünk egy olyan társadalom jogi és közigazgatási fejlődésébe, amely egy bizonyos típusú pecsét használatát igényelte. A pecsétek szimbólu-
mai leggyakrabban egy egyedi társadalom egykori értékrendjéről és az abban a korban uralkodó viszonyokról tanúskodnak. A pecsétek értékes történelmi forrást képviselnek, és fontosak egy társadalom történetének tanulmányozása szempontjából is.

A kiállításon olyan levéltári iratok is láthatóak, melyeket eddig még nem állítottak nyilvánosság elé önnálló tárlaton. A pecsétek történelmi folyamatokról, valamint az államigazgatás, az igazságszolgáltatás és más intézmények szervezetéről és fejlődéséről tanúskodnak a Habsburg birodalomban és a mai Bácska területén.

Több mint 70 pecsét lenyomata került kiállításra, melyek a szabad királyi városokban (Újvidék, Zombor, Szabadka), a városokban és mezővárosaiban (Zenta, Kanizsa, Bács Palánka, Bezdán, Temerin, Kúla, Apatin, Futak, Hódság, Őrszállás, Bács) és falvakban voltak használatban. A kiállításon a következő fondokból válogatott dokumentumok láthatóak: Bács-bodrog vármegye – Baja, Zombor (1688–1849) 1688–1849; Bácska, Torontál és Versec kerületi főbizottsága – Zombor (1849–1852) 1849–1852; Közép és Alsó Bácska kerületi bizottsága – Zombor (1849–1853) 1849–1853; Felső Bácska kerületi bizottsága – Zombor, Baja (1850–1853) 1850–1853; Térkép és tervrajz gyűjtemény, 1794–1956; Bács-bodrog vármegye – Baja, Zombor (1861–1918), 1861–1918; és A Teofanovity család fondja (1776–) 1850–2013.

Gazdag kidolgozásuk, a metszetek bonyolult tevézete hitelesen igazolják a fejlett európai közigazgatás hatását, de egyediségüket is, olyan motívumok és jelképek felhasználásával, melyek az egyedi helységekre jellemzőek.

A közönség előtt a pecsétek lenyomatának hiteles másolatai lettek kiállítva, hogy azok eredetisége megmaradjon. A kiállítás tárgyait a keletkezési idelyük, történelmi jelentőség, a területi hovatartozás, a tudományos, kulturális és művészeti érték szempontjai alapján választottuk ki. A válogatásnál a pecsét valódi, informatív és művészeti-esztétikai értéke vezérelte a szerzőt. Az így bemutatott pecsétek ugyanakkor lényegesen hozzáférhetőbbek lesznek a tudományos és a nagyközönség számára is, új ösztönzőket adva a sfragisztika, a diplomácia és a heraldika tanulmányozásában, ezzel is kitöltve történelmi emlékezetünk hiányosságait.

PECSÉTELŐK ÉS PECSÉTEK

Kordokumentumok, melyek keletkezési idejükről és az adott társadalomról tanuskodnak

A szfragisztika (görög *σφραῖς* = pecsét) vagy szigillográfia (latin *sigillum* = pecsét) segédtörténeti tudományág, amely a pecsétek tanulmányozásával foglalkozik, i. e. bélyegző lenyomatai viaszban vagy más anyagban.

A szfragisztika szorosan összefügg más történeti segédtudományokkal, leginkább a heraldikával, mert a pecsétek nagy része feliratos címereket tartalmaz.

A diplomációhoz is szorosan kapcsolódik, mivel a pecsét az oklevél kiegészítő része. Az okleveleken lógó pecsétek vagy felragasztott pecsétek vannak. A numizmatikával és a genealógiával is kapcsolatos tudományág.

Egyértelmű különbség van a pecsét (németül *Petschaft*) [valamilyen puha anyagba, általában viaszba vagy más hőre lágyuló anyagba nyomott minta] és a pecsétnyomó (matrica), kifejezés között. A pecsétnyomó tömör anyagból készül, általában fémből, kőből, drágakövekből stb. A pecsét kifejezést a szó szűkebb értelmében vett pecsétre (nyomtatott jel) és a pecsétnyomóra is használják.

A középkorban a pecsét szó egyszerre három kifejezést jelölt:

1. pecsétnyomó, mely segítségével készül a pecsét;
2. pecsétképet tartalmazó lenyomat és az anyag, amelyre a pecsétet nyomtatják és
3. a pecsét képét.

A pecsétnyomók általában fém-, kő- vagy üveglapból készültek, amelyhez fogantyút rögzítettek. Gyakran egy darabból öntve (a nyél

és a pecsét képe), de gyakran különböző anyagból van (fa vagy elefántcsont) a nyelük. A pecsétnyomók különféle fémből készültek: sárgaréz, bronz, vas, ritkábban réz vagy ezüst, a legdrágább aranyból. A pecsételő tulajdonosának kérésére különféle művészi ábrázolásokat, emblémákat, címereket, betűket vagy negatívban írt szöveget gravíroznak. Manapság a pecsétnyomóknak fa nyelük és gumiból készült bélyegzőjük van, amelyeket vegyi tintával nyomtatnak.

A pecsételés ősi eljárás. A pecsét általában kerek vagy ellipszis alakú, közepén szimbólummal ellátva. Adminisztratív célokra való alkalmazása már a legrégebbi civilizációknál elterjedt. Okirat hitelesítésül szolgált. A pecsétek ábrázolásai feliratok, portrék, címerek vagy szimbólumok formájában jelennek meg. Pecsételéssel a dokumentumok hitelessé váltak, vagyis igazolták az irat eredetiségét, hitelességét.

A pecsétek hitelességet nyújtottak, és bizonyítékul szolgáltak arra vonatkozóan, hogy az iratot nem hamisították. A pecsétellátott iratokat megbízhatóbbnak tekintették, mint a csak aláírással ellátott iratokat. A pecsét őrzését magas állami tisztviselőkre, városokban a polgármesterekre bízták. A pecséthamisítás megelőzése érdekében különféle intézkedések történtek, a hamisítókat szigorúan büntették.

A pecsét tulajdonosai a következők voltak: császárok és királyok, főnemesség, köz nemesség, főpapság, papság, egyházi szervezetek, polgárok, városok és régiók (vármegyék és egyéb közigazgatási és bírósági intézmények), céhek stb.

A legrégebbi pecsétek tiszta méhviaszból készültek. Mivel a viaszpecsét könnyen töredezik, adalékokat adtak a pecsét anyagához, gyantát, terpentint, stb. De az így megerősített pecsétek sem voltak tartósak. A korábbi viasz pecsétek nem voltak színezve, csak a XIII. századtól kezdték színezni a pecséteket, leginkább piros pigmentel. A pecsét lenyomatának folyamata úgy történt, hogy a viaszt folyékony állapotban öntötték a papírra, majd rányomták a pecsétet.

A pecsétek készülhettek, fémből (arany, ezüst, ólom) vagy ostyából is (búzalisztból készített kovásztalan, lapos, kerek kenyér) .

Az oklevelekre két féléként rögzítették a pecsétet: 1. lenyomattal (sigilla affixa) – a dokumentum első vagy hátsó oldalára vagy 2. csatolással

(sigilla pendentia) – pecsétet oda ragasztották a dokumentumra, vagy pergamendarabba, bőrszinórral, cérnával vagy selyemmel rögzítették.

Igaz, hogy egyes kutatók érdeklődése a régi szerb pecsétek iránt már a XVIII. alatt megkezdődött, tudományos kutatásuk csak a XIX. század második felében kezdődött meg, és a XX. században kapott további lendületet. Safarik Jankó volt az egyike első kutatóknak akik lefektették a szerb szfragisztika alapjait : Iivity Aleksza, Szolovjev Alekszandar, Novakovity Sztoján és Sztanojevity Sztanoje jelentős mértékben hozzájárultak e tudományág továbbfejlesztéséhez. Kortárs kutatók: Merenik Vladimir, Kulity Ratomir és mások.

A pecsételők és pecsétek annak az időnek és társadalomnak a dokumentumai, amelyben keletkeztek, és egy nemzet politikai és kulturális történetének részét képezik. A pecsétek kutatása az államépítés, az állami és nemzeti identitás vagy az identitásért folytatott küzdelem, de kultúrtörténeti és esztétikai jelentőségű elemeken keresztül történik. A pecsételők és pecsétek a keletkezésük idejének társadalmi, kulturális és politikai felfogását tükrözik, és a nemzeti és egyéb identitások fontos hordozói.

Високородный Государь Император: Императорский Повелитель,
Государь Милостивый!

Судящий да суди по старинной Гривовице претензии воеводь
да при доваванъ вуткииша себе обзира на урегень Села
такъ не складно поступали, да суди редови вутка
Едни думи, други вратии владими, и внове баштинне
и дудореностету вутка заостраше. Да бы дакле редови
вутка наши на краевита Села наше въравнали
се и попустили, и въ тиихъ погиресе земль себе вутка
и тархти сажителю наши надокнадише се, то три,
вуткене себе встии наладити ваетъ в высокогородю
примастии найпонийниѣ толети шибови у тило,
стивили се доволити намъ, да окрайке сироту
вдишавши редова вутка, и баштинна за вуткииша
сажителвита нашамъ, Якушу Саутовомъ, Глиши
Радоавитвомъ, вутки Прерадовомъ, Левти Батановъ,
вотъ, вутки Нитифоровомъ, Левти Гуртевомъ,
исдати мажемо, кои земль себе вутка и тарх.

Поредъ кое найпонийниѣ толде са высокогородю,
таиетъ остаево. - 5 Парата 14. Априла 851.

Саметъ высокогородю.

ПОПИС ИЗЛОЖБЕНОГ МАТЕРИЈАЛА

Скраћенице

Установе

АВ – Архив Војводине

ГМС – Градски музеј Сомбор

ИАГНС – Историјски архив Града Новог Сада

ИАСУ – Историјски архив Суботица

ИАСО – Историјски архив Сомбор

МВ – Музеј Војводине

Остало

Док. – документ

Ф. – фонд

Кут. – кутија

Abbreviations

Institutions

AV – Archives of Vojvodina

SCM – Sombor City Museum

HACNS – Historical Archives of the City of Novi Sad

HASU – Historical Archives of Subotica

HASO – Historical Archives of Sombor

MV – Museum of Vojvodina

Other

Doc. – document

F. – fonds

Box – archives boxes

Напомена. У легенди уз печат, навели смо данашњи топоним, сле-ди еквивалентни назив утиснут на печат који је званично био у употреби током XIX века.

ЗНАМЕЊА НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА
Слободни и краљевски градови

SYMBOLS OF NATIONAL IDENTITY
Royal Free Cities

Печат на док. из 1832. НОВИ САД / NEOPLANTA / NEUSATZ (ИАГНС, Ф. 1, 14. VII 1832)
Seal on doc. from 1832, NOVI SAD / NEOPLANTA / NEUSATZ (HACNS, F. 1, 14. VII 1832)

Печат на док. из 1847. НОВИ САД / NEOPLANTA / NEUSATZ (ИАГНС, Ф. 1, 6. III 1847)
Seal on doc. from 1847, NOVI SAD / NEOPLANTA / NEUSATZ (HACNS, F. 1, 6. III 1847)

Печат на док. из 1749. СОМБОР / ZOMBOR (ИАСО, Збирка повеља, 6 /1749)
Seal on doc. From 1749. SOMBOR / ZOMBOR (HASO, Collection of charters, 6 /1749)

Печат на док. из 1889. СОМБОР / ZOMBOR (АВ, Ф. 421, кут. 1447)
Seal on doc. from 1889, SOMBOR / ZOMBOR (AV, F. 421, Box 1447)

Печат на док. из 1862. СУБОТИЦА / SZABADKA / MARIA THERESIOPEL (АВ, Ф. 421, кут. 1460)
Seal on doc. from 1862, SUBOTICA / SZABADKA / MARIA THERESIOPEL (AV, F. 421, Box 1460)

БАЧКА ТРГОВИШТА И СЕЛА
Кроз време

MARKET TOWNS AND VILLAGES OF BAČKA
Throughout History

Печат на док. из 1813. СЕНТА / SZENTA / ZENTA (АВ, Ф. 2, 464 / 127)
Seal on doc. from 1813, SENTA / SZENTA / ZENTA (AV, F. 2, 464 /127)

Печат на док. из 1850. КАЊИЖА / Ó-KANIZSA / ALT KANISCHA (АВ, Ф. 20, кут. 1, 14)
Seal on doc. from 1850, KANJIŽA / Ó-KANIZSA / ALT KANISCHA (AV, F. 20, Box 1, 14)

Печат на док. из 1851. БАЧКА ПАЛАНКА / ALT PALANKA (АВ, Ф. 20, кут. 8, 1113)
Seal on doc. from 1851, BAČKA PALANKA / ALT PALANKA (AV, F. 20, Box 8, 1113)

Печат на док. из 1851. КУЛА / KULA (AB, Ф. 20, кут. 4, 500)
Seal on doc. from 1851, KULA / KULA (AV, F. 20, Box 4, 500)

Печат на док. из 1814. БЕЗДАН / BEZDÁN (AB, Ф. 2, 478/44)
Seal on doc. from 1814, BEZDAN / BEZDÁN (AV, F. 2, 478/44)

Печат на док. из 1850. БЕЗДАН / BEZDÁN (AB, Ф. 20, кут. 22, 3696)
Seal on doc. from 1850, BEZDAN / BEZDÁN (AV, F. 20, Box 22, 3696)

Печат на док. из 1851. АПАТИН / APATHIN (AB, Ф. 20, кут. 15, 2439)
Seal on doc. from 1851, APATIN / APATHIN (AV, F. 20, Box 15, 2439)

Печат на док. из 1851. БАЧ / BACS (AB, Ф. 20, кут. 27, 4462)
Seal on doc. from 1851, BAČ / BACS (AV, F. 20, Box 27, 4462)

Печат на док. из 1887. ТЕМЕРИН / TEMERIN (AB, Ф. 421, кут. 1473)
Seal on doc. from 1887, TEMERIN / TEMERIN (AV, F. 421, Box 1473)

Печат на док. из 1813. (СТАРИ) ФУТОГ / FUTТОК (AB, Ф. 2, 478/16)
Seal on doc. from 1813 (СТАРИ) FUTOG / FUTТОК (AV, F. 2, 478/16)

Печат на док. из 1851. ОЦАЦИ / HODSÁGH (AB, Ф. 19, кут. 20, 2898)
Seal on doc. from 1851, ODŽACI / HODSÁGH (AV, F. 19, Box 20, 2898)

Печат на док. из 1850. СТАНИШИЋ / SZTANISITS (AB, Ф. 21, кут. 1, 6a)
Seal on doc. from 1850, STANIŠIĆ / SZTANISITS (AV, F. 21, Box 1, 6a)

Печат на док. из 1851. ВРБАС / ALT VERBASZ (AB, Ф. 20, кут. 20, 3261)
Seal on doc. from 1851, VRBAS / ALT VERBASZ (AV, F. 20, Box 20, 3261)

Печат на док. из 1850. ВРБАС / NEU VERBASZ (AB, Ф. 20, кут. 3, 325)
Seal on doc. from 1850, VRBAS / NEU VERBASZ (AV, F. 20, Box 3, 325)

Печат на док. из 1869. СРБОБРАН / СЕНТОМАШ / SZENT-TAMÁS (AB, Ф. 421, кут. 1450)
Seal on doc. from 1869, SRBOBRAN / СЕНТОМАШ / SZENT-TAMÁS (AV, F. 421, Box 1450)

Печат на док. из 1851. БАЧКИ ПЕТРОВАЦ / PETROVÁ CZ (AB, Ф. 19, кут. 20, 2906)
Seal on doc. from 1851, BAČKI PETROVAC / PETROVÁ CZ (AV, F. 19, Box 20, 2906)

Печат на док. из 1852. БАЧКИ МАГЛИЋ / BULKESZ (AB, Ф. 20, кут. 24, 3889)
Seal on doc. from 1852, BAČKI MAGLIĆ / BULKESZ (AV, F. 20, Box 24, 3889)

Печат на док. из 1851. КУЛПИН / KULPIN (AB, Ф. 2, кут. 464/121)
Seal on doc. from 1851, KULPIN / KULPIN (AV, F. 2, Box 464/121)

Печат на док. из 1851. СТАРА МОРАВИЦА / OMOROVITZA (AB, Ф. 21, кут. 10, 1240)
Seal on doc. from 1851, STARA MORAVICA / OMOROVITZA (AV, F. 21, Box 10, 1240)

Печат на док. из 1884. АДА / ADDA (AB, Ф. 421, кут. 1204)
Seal on doc. from 1884, ADA / ADDA (AV, F. 421, Box 1204)

* * *

Печат на док. из 1852. ЦРВЕНКА / CSERVENKA (AB, Ф. 20, кут. 17, 2779)
Seal on doc. from 1852, CRVENKA / CSERVENKA (AV, F. 20, Box 17, 2779)

Печат на док. из 1880. ЦРВЕНКА / CSERVENKA (AB, Ф. 421, кут. 1281)
Seal on doc. from 1880, CRVENKA / CSERVENKA (AV, F. 421, Box 1281)

Печат на док. из 1850. СИВАЦ / ALT SZIVACZ (AB, Ф. 20, кут. 6, 727)
Seal on doc. from 1850, SIVAC / ALT SZIVACZ (AV, F. 20, Box 6, 727)

Печат на док. из 1861. СИВАЦ / NEU SZIVACZ (AB, Ф. 421, кут. 643)
Seal on doc. from 1861, SIVAC / NEU SZIVACZ (AV, F. 421, Box 643)

Печат на док. из 1850. БАЈМОК / ВАЈМАК (AB, Ф. 19, кут. 7, 984)
Seal on doc. from 1850, ВАЈМОК / ВАЈМАК (AV, F. 19, Box 7, 984)

Печат на док. из 1849. БАЈМОК / ВАЈМАК (AB, Ф. 19, кут. 16, 2428)
Seal on doc. from 1849, ВАЈМОК / ВАЈМАК (AV, F. 19, Box 16, 2428)

Печат на док. из 1851. БАЧКИ БРЕСТОВАЦ / BRESTOVACZ (AB, Ф. 19, кут. 20, 2896)
Seal on doc. from 1851, BAČKI BRESTOVAC / BRESTOVACZ (AV, F. 19, Box 20, 2896)

Печат на док. из 1850. БАЧКО ПЕТРОВО СЕЛО / PETROVOSZELLO (AB, Ф. 19, кут. 20, 2905)
Seal on doc. from 1850, BAČKO PETROVO SELO / PETROVOSZELLO (AV, F. 19, Box 20, 2905)

Печат на док. из 1851. БАЧКИ ГРАЧАЦ / PHILLIPOVA (AB, Ф. 20, кут. 17, 2793)
Seal on doc. from 1851, BAČKI GRAČAC / PHILLIPOVA (AV, F. 20, Box 17, 2793)

Печат на док. из 1876. БАЧКИ ЈАРАК / JAREK (AB, Ф. 421, кут. 1236)
Seal on doc. from 1876, BAČKI JARAK / JAREK (AV, F. 421, Box 1236)

Печат на док. из 1852. БАЧКИ МОНОШТОР / MONOSTORSZEG (AB, Ф. 20, кут. 17, 2801)
Seal on doc. from 1852, BAČKI MONOŠTOR / MONOSTORSZEG (AV, F. 20, Box 17, 2801)

Печат на док. из 1814. БАЧКО ГРАДИШТЕ / FELDWAR / FÖLDVÁR (AB, Ф. 2, кут. 475/205)
Seal on doc. from 1814, BAČKO GRADIŠTE / FELDWAR / FÖLDVÁR (AV, F. 2, Box 475/205)

Печат на док. из 1850. ЧАНТАВИР / CSANTAVÉR (AB, Ф. 19, кут. 16, 2428)
Seal on doc. from 1850, ČANTAVIR / CSANTAVÉR (AV, F. 19, Box 16, 2428)

Печат на док. из 1851. ЧОНОПЉА / CSONOPLYA (AB, Ф. 20, кут. 12, 1926)
Seal on doc. From 1851, ČONOPLJA / CSONOPLYA (AV, F. 20, Box 12, 1926)

Печат на док. из 1849. ДЕРОЊЕ / DÉRONY (AB, Ф. 20, кут. 12, 1997)
Seal on doc. from 1849, DERONJE / DÉRONY (AV, F. 20, Box 12, 1997)

Печат на док. из 1851. ТОВАРИШЕВО / TOVARISOVA (AB, Ф. 20, кут. 9, 1359)
Seal on doc. from 1851, TOVARIŠEVO / TOVARISOVA (AV, F. 20, Box 9, 1359)

Печат на док. из 1852. ДОРОСЛОВО / DOROSLO (AB, Ф. 20, кут. 16, 2645)
Seal on doc. from 1852, DOROSLOVO / DOROSLO (AV, F. 20, Box 16, 2645)

Печат на док. из 1850. ФЕКЕТИЋ / FEKETEHEGY (AB, Ф. 19, кут. 12, 1668)
Seal on doc. from 1850, FEKETIĆ / FEKETEHEGY (AV, F. 19, Box 12, 1668)

Печат на док. из 1851. КУЦУРА / KUCZURA (AB, Ф. 20, кут. 12, 1997)
Seal on doc. from 1851, KUCURA / KUCZURA (AV, F. 20, Box 12, 1997)

Печат на док. из 1851. КЉАЈИЋЕВО / KERNYAJA (AB, Ф. 20, кут. 11, 1801)
Seal on doc. from 1851, KLJAJIĆEVO / KERNYAJA (AV, F. 20, Box 11, 1801)

Печат на док. из 1849. ГАЈДОБРА / GAJDOBRA (AB, Ф. 20, кут. 24, 3889)
Seal on doc. from 1849, GAJDOBRA / GAJDOBRA (AV, F. 20, Box 24, 3889)

Печат на док. из 1850. ГАКОВО / GÁKOVA (AB, Ф. 2, кут. 478a / 155)
Seal on doc. from 1850, GAKOVO / GÁKOVA (AV, F. 2, Box 478a / 155)

Печат на док. из 1850. ГЛОЖАН / GLOZSÁN / GLOSCHEIN (AB, Ф. 2, кут. 478 / 17)
Seal on doc. from 1850, GLOŽAN / GLOZSÁN / GLOSCHEIN (AV, F. 2, Box 478 / 17)

Печат на док. из 1852. КАРАВУКОВО / KARAVUKOVA (AB, Ф. 20, кут. 16, 2663)
Seal on doc. from 1852, KARAVUKOVO / KARAVUKOVA (AV, F. 20, Box 16, 2663)

Печат на док. из 1857. КАЋ / KACS / KÁTY (AB, Ф. 421, кут. 1324)
Seal on doc. from 1857, KAĆ / KATS / KÁTY (AV, F. 421, Box 1324)

Печат на док. из 1878. ШАЈКАШ / KOVIL SZENT IVÁN (AB, Ф. 421, кут. 1466)
Seal on doc. from 1878, ŠAJKAŠ / KOVIL SZENT IVÁN (AV, F. 421, Box 1466)

Печат на док. из 1876. ТИТЕЛ / TITTEL (AB, Ф. 421, кут. 1475)
Seal on doc. from 1876, TITEL / TITTEL (AV, F. 421, Box 1475)

Печат на док. из 1883. ЖАБАЉ / ZSABLYA (AB, Ф. 421, кут. 1499)
Seal on doc. from 1883, ŽABALJ / ZSABLYA (AV, F. 421, Box 1499)

Печат на док. из 1881. ЧУРУГ / CSURUG (AB, Ф. 421, кут. 1292)
Seal on doc. from 1881, ČURUG / CSURUG (AV, F. 421, Box 1292)

Печат на док. из 1851. ПАРАГЕ / PARAGA (AB, Ф. 20, кут. 8, 1195)
Seal on doc. from 1851, PARAGE / PARAGA (AV, F. 20, Box 8, 1195)

Печат на док. из 1851. ЛАЛИЋ / LALITY (AB, Ф. 20, кут. 10, 1587)
Seal on doc. from 1851, LALIĆ / LALITY (AV, F. 20, Box 10, 1587)

Печат на док. из 1852. МАЛИ ИЂОШ / KIS HEGYES (AB, Ф. 20, кут. 15, 2517)
Seal on doc. from 1852, MALI IĐOŠ / KIS HEGYES (AV, F. 20, Box 15, 2517)

Печат на док. из 1850. ЛОВЋЕНАЦ / SZEKITY / SZEGHEGY (AB, Ф. 19, кут. 8, 1107)
Seal on doc. from 1850, LOVĆENAC / SZEKITY / SZEGHEGY (AV, F. 19, Box 8, 1107)

Печат на док. из 1851. ПИВНИЦЕ / PIVNICZA (AB, Ф. 20, кут. 8, 3763)
Seal on doc. from 1851, PIVNICE / PIVNICZA (AV, F. 20, Box 8, 3763)

Печат на док. из 1852. ПЛАВНА / PLÁVNA (AB, Ф. 20, кут. 16, 2663)
Seal on doc. from 1852, PLAVNA / PLÁVNA (AV, F. 20, Box 16, 2663)

Печат на док. из 1853. ПРИГРЕВИЦА / PRIGLEVICZA SZT. IVÁN (AB, Ф. 20, кут. 27, 4414)
Seal on doc. from 1853, PRIGREVICA / PRIGLEVICZA SZT. IVÁN (AV, F. 20, Box 27, 4414)

Печат на док. из 1852. ПАТКОВО / PARABUTY (AB, Ф. 19, кут. 20, 2901)
Seal on doc. from 1852, RATKOVO / PARABUTY (AV, F. 19, Box 20, 2901)

Печат на док. из 1852. РУСКИ КРСТУР / KERESZTUR (AB, Ф. 20, кут. 24, 1808)
Seal on doc. from 1852, RUSKI KRSTUR / KERESZTUR (AV, F. 20, Box 24, 1808)

Печат на док. из 1851. САВИНО СЕЛО / TORZSA (AB, Ф. 421, кут. 1427)
Seal on doc. from 1851, SAVINO SELO / TORZSA (AV, F. 421, Box 1427)

Печат на док. из 1851. СОНТА / SZONTA (AB, Ф. 19, кут. 20, 2896)
Seal on doc. from 1851, SONTA / SZONTA (AV, F. 19, Box 20, 2896)

Печат на док. из 1853. СРПСКИ МИЛЕТИЋ / RACZ MILITICS (AB, Ф. 20, кут. 27, 4376)
Seal on doc. from 1853, SRPSKI MILETIĆ / RACZ MILITICS (AV, F. 20, Box 27, 4376)

Печат на док. из 1849. СВЕТОЗАР МИЛЕТИЋ / NEMES MILITICS (AB, Ф. 19, кут. 2, 151)
Seal on doc. from 1849, SVETOZAR MILETIĆ / NEMES MILITICS (AV, F. 19, Box 2, 151)

РАЗГЛЕДНИЦЕ

НОВИ САД / NEUSATZ / ÚJVÍDÉK (МВ, Збирка разгледница, 5775)
NOVI SAD / NEUSATZ / ÚJVÍDÉK (MV, Collection of postcards, 5775)

СУБОТИЦА / SZABADKA (МВ, Збирка разгледница, 993)
SUBOTICA / SZABADKA ((MV, Collection of postcards, 993)

СОМБОР / ZOMBOR (АВ, Ф. 566, кут. 6, 167/2)
SOMBOR / ZOMBOR (AV, F. 566, Box. 6, 167/2)

СТАРИ БЕЧЕЈ / Ó-BECSE (МВ, Збирка разгледница, 955)
STARI BEČEJ / Ó-BECSE (MV, Collection of postcards, 955)

СРБОБРАН / СЕНТОМАШ / SZENT-TAMÁS (МВ, Збирка разгледница, 3618)
SRBOVRAN / СЕНТОМАШ / SZENT-TAMÁS (MV, Collection of postcards, 3618)

КАРТЕ И МАПЕ

1835, БАЧКО-БОДРОШКА ЖУПАНИЈА, карта са административном поделом (АВ, Ф. 373, 138)
1835, BAČKA-BODROG COUNTRY, a map with administrative divisions (AV, F. 373, 138)

1887, Печат Бачко-бодрошке жупаније (ГМС)
1887, Seal of the Bačka-Bodrog Country (SCM)

САДРЖАЈ / CONTENTS / INHALT / TARTALOM

О тематској архивској изложби Печати из фондова Архива Војводине. Градови, трговишта и села на територији Бачке у XIX веку	5
Печатњаци и печати – својеврсна документа времена и друштва	7
Симболи у печатима	11

АРХИВСКА ГРАЂА НА ИЗЛОЖБИ

Знамења националног идентитета – слободни и краљевски градови	13
Бачка трговишта и села кроз време	17

INTRODUCTION / EINFÜHRUNG / BEVEZETO

Seals from the Archives of Vojvodina Fonds. Cities, Market Towns and Villages on the Territory of Bačka in the 19 th Century	50
Seals and Signets – Unique Documents of the Time and Society	52
Siegel aus der Sammlung des Archivs der Vojvodina. Städte, Marktgemeinden und Dörfer in der Batschka des 19. Jahrhunderts	55
A Vajdasági Levéltárban őrzött pecsétek Bácska városai, mezővárosai és falvai a XIX. században	57
Pecsetelők és pecsétek – Kordokumentumok, melyek keletkezési idejükről és az adott társadalomról tanuskodnak	59
Попис изложбеног материјала	63

Печати из фондова Архива Војводине
Градови, трговишта и села на територији Бачке у XIX веку

Архив Војводине
21000 Нови Сад, Жарка Васиљевића 2А
www.arhivvojvodine.org.rs

За издавача / Publisher
Др Небојша Кузмановић, директор Архива Војводине

Сарадник на изради и пројектне документације / Projekt Documentation
Љиљана Бубњевић, виши архивист

Сарадници / Associates
Весна Башић, архивски саветник
Марјан Бабић
Жељко Радаковић
Владимир Мучибабић

Штампа / Print
Атом, Бачка Паланка

Тираж / Print Run
150

ISBN 978-86-6178-020-2

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

930.255(497.113 Novi Sad)(083.824)
736.3(497.113)''18''(083.824)

БРАНКОВИЋ, Данијела

Печати из фондова Архива Војводине : Градови, трговишта и села на територији Бачке у XIX веку / аутор изложбе и каталога Данијела Бранковић ; [превод на енглески језик Александар Димитријевић, превод на немачки језик Данијела Бранковић, превод на мађарски језик Шаролта Картаг Миладиновић]. - Нови Сад : Архив Војводине, 2023 (Бачка Паланка : Атом). - 71 стр. : илустр. ; 24 см. - (Библиотека Посебна издања / Архив Војводине)

Део текста на срп., енгл., мађ. и нем. језику. – Тираж 150.

ISBN 978-86-6178-020-2

а) Архив Војводине (Нови Сад) -- Фондови -- Изложбени каталози б) Печати -- Бачка -- 19. в. -- Изложбени каталози

COBISS.SR-ID 117131529

